

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 31. avgust 2011

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Naloge izbirnega tipa****Pravilni odgovori:**

1.	C
2.	A
3.	D
4.	D
5.	C
6.	B
7.	B
8.	A
9.	C
10.	A
11.	C
12.	B

IZPITNA POLA 2**Esejske naloge****1. ESEJ**

ZNANJE:**Značilnosti Eriksonove teorije:**

- preoblikoval je Freudovo teorijo psihoseksualnega razvoja,
- poudaril je pomen socialnih dejavnikov, ki vplivajo na razvoj,
- v teoriji poudarja razvoj jaza (identitete),
- osebnostne spremembe je opisal v osmih stopnjah psihosocialnega razvoja,
- stopnje si sledijo v nespremenljivem vrstnem redu,
- prehod čez vsako stopnjo zahteva rešitev krize ali konflikta,
- vsaka stopnja je opredeljena kot nasprotje pozitivne in negativne lastnosti v nekem razvojnem obdobju,
- vsak posameznik gre skozi vseh osem stopenj,
- drugi odgovori po presoji ocenjevalcev.

OPOMBA: Če kandidat navede vseh osem stopenj, se to šteje kot ena značilnost teorije.

Stopnji psihosocialnega razvoja v šolskem obdobju:

- podjetnost (marljivost) – manjvrednost
- jasna identiteta – zmedena identiteta

2. raven:	3 značilnosti teorije, poimenovani 2 stopnji	4 točke
	2 značilnosti teorije, poimenovani 2 stopnji	3 točke
1. raven:	2 značilnosti teorije, poimenovana 1 stopnja ali	2 točki
	1 značilnost teorije, poimenovani 2 stopnji	
	1 značilnost teorije, poimenovana 1 stopnja ali	1 točka
	2 značilnosti teorije ali poimenovani 2 stopnji	

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Značilnosti psihosocialnega razvoja:**

- **Podjetnost (marljivost) – manjvrednost**
Obdobje, ko otroci želijo pokazati, da so sposobni opravljati dela iz sveta odraslih; pripravljeni so se truditi, vztrajati; želijo obvladovati vse, kar počnejo; razvija se občutek kompetentnosti; pomembno je zlasti obvladovanje šolskih spretnosti; pomembno je sodelovanje z vrstniki ...
- **Jasna identiteta – zmedena identiteta**
Obdobje oblikovanja stabilnega občutka identitete; mladostnik poskuša ugotoviti, kdo je, kaj zmore, kaj želi v prihodnosti; preizkuša različne vloge; omajano samozaupanje ...

OPOMBA: Za vsako stopnjo zadostuje opis 2 značilnosti.

Primer vedenja, ki kaže na neuspešno rešitev krize, npr.:

- Podjetnost (marljivost) – manjvrednost: izogibanje delu; iskanje izgovorov, zakaj ne želi opraviti dela; nizke aspiracije ...
- Jasna identiteta – zmedena identiteta: deviantnost, odvisnost od drog; ne najde svojega mesta v skupnosti; težave v medsebojnih odnosih; ne odloča se za poklic na podlagi lastnega zanimanja ...

4. raven: vsaj 2 značilnosti za vsako stopnjo, primer vedenja za vsako stopnjo 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovora.

3. raven: 1 značilnost za vsako stopnjo, 1 primer vedenja **ali** 2 značilnosti za eno stopnjo in primer vedenja 2 točki

1 značilnost za 1 stopnjo in primer vedenja **ali** 1 točka
2 značilnosti za 1 stopnjo

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:**Predlogi, kako lahko starši, šola, vrstniki spodbujajo uspešen prehod skozi omenjeni stopnji, npr.:**

- Starši lahko spodbujajo občutek podjetnosti (marljivosti) z vključevanjem otrok v vsakodnevna opravila, ki jih otrok zmore opraviti; pri delu potrebujejo otroci spodbudo staršev in njihovo vodenje; starši pomagajo odkrivati talente otrok, s katerimi se lahko izkažejo pred drugimi ...
- Starši lahko spodbujajo mladostnika k izoblikovanju jasne identitete s pogovori o tem, kaj želi v življenju; omogočajo mu, da se vključuje v družinske odločitve ...
- Vrstniki spodbujajo mladostnika k izoblikovanju jasne identitete, ko mu znotraj vrstniške skupine dajejo možnost prevzemanja različnih vlog; skozi prijateljevanje z vrstniki mladostnik razvija lojalnost, pristnost; skozi zaupne pogovore spoznava sebe ...
- Šola spodbuja občutek marljivosti in kompetentnosti s primerno zahtevnim učnim delom, ko učenec doživlja uspehe in ponos; z dajanjem pozitivnih povratnih informacij, ko si učenec to zasluži; z vključevanjem učencev v razredne odločitve ...

6. raven: vsaj 3 predlogi, ki vključujejo vlogo staršev, šole, vrstnikov 4 točke

3 predlogi, ki zajemajo 2 dejavnika 3 točke

5. raven: 2 predloga (zajeta 2 dejavnika) 2 točki

2 predloga 1 točka

OPOMBA: Če kandidat navaja 1 predlog pri različnih dejavnikih, je ocenjen na 5. ravni.

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2009, stran 8.

2. ESEJ

ZNANJE:

Poimenovanje spominov ter naveden obseg in trajanje

Poimenovanje	Obseg	Trajanje
trenutni spomin, senzorni spomin	(zelo) velik	nekaj sekund, zelo kratko, do 4 sekunde
kratkotrajni spomin, delovni spomin	5–9 pomenskih enot	15–40 sekund

- 2. raven:** 2 poimenovanji, za vsak spomin navedena obseg in trajanje 4 točke
 2 poimenovanji, za 2 vrsti spomina obseg in za 1 trajanje 3 točke
ali 2 poimenovanji, za 2 vrsti spomina trajanje in za 1 obseg
- 1. raven:** 2 poimenovanji, za 2 vrsti spomina naveden obseg 2 točki
ali 2 poimenovanji, za 2 vrsti spomina navedeno trajanje
- 1 poimenovanje ter navedena obseg in trajanje 1 točka
ali 2 poimenovanji

RAZUMEVANJE IN UPORABA:

Predlogi za učinkovit prenos informacij v dolgotrajni spomin s ponazoritvami, npr.:

- **ponavljanje snovi:** ponavljanje imen zgodovinskih oseb in letnic pomembnih zgodovinskih dogodkov,
- **povezovanje v celoto ali z obstoječim znanjem:** dijak izdela miselni vzorec, v katerem povezuje zgodovinske dogodke; dogajanje umesti v čas in prostor ...,
- **osmišljanje:** dijak ugotavlja, kaj je vplivalo na razvoj zgodovinskih dogodkov; dijak ugotavlja povezave med obstoječimi dogodki in dogodki, ki sledijo ...,
- **ponazoritev:** dijak uvršča zgodovinske dogodke v časovno preglednico ...,
- **vizualizacija:** dijak si predstavlja potek bitk, pogajanj ...,
- **povzetki, izpisi:** dijak izpiše ključne besede, letnice ...,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

- 4. raven:** navedba 3 predlogov s ponazoritvami 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritev.

- 3. raven:** navedba 2 predlogov s ponazoritvama 2 točki
ali navedba 3 predlogov z 1 ponazoritvijo
- navedba 2 predlogov z 1 ponazoritvijo 1 točka
ali navedba 3 predlogov

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:**Presoja vpliva psiholoških dejavnikov na uspešno učenje s pojasnitvami, npr.:**

- **umske in druge sposobnosti:** inteligentnejši učenci si hitreje zapomnijo snov; jo smiselno povezujejo; hitreje prilagajajo način učenja zahtevani snovi; specifične sposobnosti omogočajo boljši uspeh na specifičnih področjih ...,
- **učni stil:** učenci so uspešnejši, če predelujejo informacije na način (vidni, slušni ali gibalni), ki jim najbolj ustreza; uspešni učenci prilagodijo načine učenja zahtevani nalogi ...,
- **učna motivacija:** uspešni učenci se lahko učijo zaradi pohval, nagrad (zunanja motivacija), lastnega interesa, zadovoljstva (notranja motivacija) ...,
- **čustva:** pozitivno razpoloženi učenci so učinkovitejši pri učenju; učinkoviti so tudi učenci, ki imajo pozitiven odnos do sebe, do učne snovi, do znanja in učitelja ...,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven: 3 presoje s pojasnitvami	4 točke
2 presoji s pojasnitvama	3 točke
5. raven: 2 presoji z 1 pojasnitvijo ali 3 presoje	2 točki
1 presoja z 1 pojasnitvijo ali 2 presoji	1 točka

 3. ESEJ

ZNANJE:**Stresorji, npr.:**

potresi, vojne, preveč zahtevno delo, prezahteven učni program, ocenjevanje znanja, finančna stiska, slabi medosebni odnosi, poroka, maturantski izlet ...

OPOMBA: Zadostuje navedba 3 stresorjev.

Razlika med dobrim in škodljivim stresom:

dobri stres je ravno pravi stres, ki človeka spodbuja v njegovem delovanju, škodljivi stres doživljamo kot napetost, stisko, nevarnost; eustres doživljamo, ko ocenimo, da so naše sposobnosti večje od zahtev, škodljivi stres doživljamo, ko ocenimo, da so zahteve okolja večje od naših sposobnosti.

OPOMBA: Zadostuje opis 1 razlike.

2. raven:	3 stresorji, opis razlike	4 točke
	2 stresorja, opis razlike	3 točke
1. raven:	2 stresorja, pomanjkljiv opis razlike	2 točki
	2 stresorja ali pomanjkljiv opis razlike	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Opis treh faz izpostavljenosti stresu:**

- **Faza alarma:** zavedanje stresa, zaskrbljenost (šok) in krajši upad delovanja, v protišoku začne delovati simpatično živčevje, sprostitvev energetskih zalog, ki organizem pripravijo na akcijo.
- **Faza odpora:** spoprijemanje s stresom, če stresor premagamo, se organizem vrne na normalno raven, posledice stresa so v tem primeru spodbudne, če stresorja ne premagamo, ostanemo dalj časa v fazi odpora, organizem deluje s povečanimi zmogljivostmi, osredotočenost na delo ...
- **Faza izčrpanosti:** porušeno je ravnovesje v delovanju simpatičnega in parasimpatičnega živčevja, pojavijo se različni znaki telesne in duševne izčrpanosti, neprilagojeno vedenje ...

Ponazoritev posamezne faze s primerom, npr.:

- **Alarm:** uslužbenec sprejme na delovnem mestu nalogo, ki je nova, zahteva veliko študija in dodatnega dela, uslužbenca skrbi, ali mu bo uspelo opraviti nalogo, hkrati načrtuje, kako se je bo lotil ...
- **Odpor:** uslužbenec začne študirati strokovno literaturo, za pomoč prosi sodelavce, ki so pri podobnih nalogah delali v preteklosti, ostaja dalj časa v službi in nalogo uspešno opravi, počuti se zadovoljnega in meni, da se bo tudi v prihodnje lahko spoprijel z zahtevnimi nalogami. Lahko pa se zgodi, da šef ni zadovoljen z njegovimi rešitvami, zato uslužbenec še skrbneje proučuje problem, išče rešitve, delo nosi domov, malo spi in se še v sanjah ukvarja s problemom ...
- **Izčrpanost:** uslužbenec nikakor ne najde rešitve, ki bi zadovoljila šefa, zato se razvijejo znaki izčrpanosti, npr. kronična utrujenost, zadirčnost, slabo mnenje o lastnih sposobnostih, prepri doma, pojavijo se bolezn...

- 4. raven:** opisane 3 faze, primer za vsako fazo 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov in primerov.
- 3. raven:** opisani 2 fazi, primer za vsako od 2 faz 2 točki
- opisani 2 fazi **ali** opisana 1 faza, primer za fazo 1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja in utemeljitev posledic stresa, npr.:

Pozitivne posledice:

- spoznavanje in razumevanje sebe: zaradi stresa se lahko poglobimo vase in bolje spoznamo, naučimo se sprejemati sebe,
- mobilizacija energije: prijeten stres nas spodbudi in angažira, stres manjše ali srednje intenzitete nas spodbudi k dejavnosti,
- razvoj pozitivne samopodobe: če smo pri spoprijemanju s stresom uspešni, se poveča naša samozavest,
- višanje osebne čvrstosti/frustracijske tolerance: spoprijemanje s stresom nas utrdi, postanemo odpornejši za frustracije,
- drugi odgovori po presoji ocenjevalca.

Negativne posledice:

- razvoj psihosomatskih motenj: stres je povezan z aktivacijo AŽS, pogost stres povzroča psihosomatska obolenja,
- slabšanje samopodobe: zaradi negativnih izkušenj pri spoprijemanju s stresom se zniža naše samospoštovanje,
- razvoj duševnih motenj: hujši in dolgotrajni stresi lahko povzročijo depresivnost, anksioznost,
- porušeno ravnovesje v delovanju organizma: ob dolgotrajni izpostavljenosti stresu ali neuspešnem spoprijemanju z njim se pojavijo znaki izčrpanosti: kronična utrujenost, motnje spanja, razdražljivost,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

- 6. raven:** presoje 2 pozitivnih in 1 negativne posledice z utemeljitvami 4 točke
ali obratno
- presoji 1 pozitivne in 1 negativne posledice z utemeljitvama 3 točke
- 5. raven:** presoji 1 pozitivne in 1 negativne posledice 2 točki
- presoji 2 posledic 1 točka

IZPITNA POLA 3**Strukturirane naloge****1. NALOGA**

A)**Opredelitev:**

Inteligentnost je sposobnost učinkovitega učenja, mišljenja in prilagajanja spremembam.

Uporaba testiranja inteligentnosti:

- ugotavljanje umske nadarjenosti (štipendiranje nadarjenih),
- profesionalna selekcija (izbira za sprejem na delovno mesto),
- ugotavljanje (diagnostika) specifičnih težav, napak v miselnem procesiranju ...

- 2. raven:** opredelitev in 2 uporabi testiranja inteligentnosti 3 točke
- 1. raven:** opredelitev in 1 uporaba **ali** 2 uporabi testiranja inteligentnosti 2 točki
- opredelitev **ali** 1 uporaba testiranja inteligentnosti 1 točka

B)**Normalna porazdelitev testnih rezultatov (dosežkov pri testih inteligentnosti):**

- največ rezultatov je okrog povprečja; približno 68 % rezultatov je med IQ 85 in IQ 115 ...,
- manj je skrajnih rezultatov; 2–3 % rezultatov je pod IQ 70 in 2–3 % nad IQ 130 ...,
- povprečen testni rezultat je IQ 100;
- polovica rezultatov je nad IQ 100, polovica pa pod IQ 100 ...

OPOMBA: Opis je ustrezen, če vključuje 2 značilnosti normalne porazdelitve rezultatov na testu inteligentnosti.

Pojasnitev rezultatov učencev s testa inteligentnosti:

- **IQ 105** – učenec je glede na testni rezultat povprečno inteligen; slaba polovica ljudi dosega boljši rezultat od učenca, dobra polovica pa slabši rezultat; učenca lahko uvrstimo v kategorijo povprečne inteligentnosti ...
- **IQ 132** – učenec je intelektualno nadarjen (uvrstimo ga lahko med 2–3 % ljudi z najvišjim rezultatom IQ); ima zelo visoko inteligentnost; njegov testni rezultat je boljši od rezultatov velike večine ljudi; je visoko nadpovprečno inteligen ...

- 4. raven:** ustrezen opis in pojasnitev 2 rezultatov 4 točke
- ustrezen opis in pojasnitev 1 rezultata 3 točke
- 3. raven:** pomanjkljiv opis in pojasnitev 1 rezultata 2 točki
- ali** ustrezen opis
- pomanjkljiv opis **ali** pojasnitev 1 rezultata 1 točka

C) Presoja informacij, ki omogočajo učinkovito poklicno usmerjanje, s pojasnitvami, npr.:

- učna uspešnost (šolske ocene):
npr. uspešnost pri nadaljevanju šolanja najbolj napovedujemo na podlagi predhodne učne uspešnosti; učencu, ki je v OŠ učno manj uspešen, svetuje vpis na izbrano poklicno šolo ...,
- motiviranost za učenje (šolsko delo):
npr. učence, ki so bolj motivirani za učenje, usmeri v gimnazijski program; tiste manj motivirane pa v strokovne ali poklicne srednje šole, ki so najbližje njihovemu zanimanju ...,
- interesi in zanimanje:
npr. učenca, ki ima izoblikovane poklicne interese, usmeri v srednje šole, ki tem interesom najbolj zadostijo (nega bolnikov – srednja zdravstvena šola ...),
- specifične sposobnosti (talenti, nadarjenosti):
npr. učenca, ki je nadarjen na določenem področju (glasba, šport), usmeri na umetniško / športno gimnazijo ...,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	3 presoje s pojasnitvami	4 točke
	2 presoji s pojasnitvama	3 točke
5. raven:	2 presoji, 1 pojasnjena	2 točki
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1 točka

 2. NALOGA

A) Značilnosti eksperimenta:

- ugotavljamo vzročno-posledične odnose;
- nadzorujemo dejavnike, ki vplivajo na potek;
- lahko ga ponovimo in preverimo rezultate;
- ugotavljamo vpliv neodvisne spremenljivke na odvisno;
- ima eksperimentalno in kontrolno skupino;
- drugi smiselni odgovori.

Določitev neodvisne spremenljivke z izpisom iz besedila:
poslušanje glasbe

Poimenovanje druge spremenljivke:
odvisna spremenljivka (variabla)

2. raven:	2 značilnosti, izpis besedila, poimenovanje	3 točke
1. raven:	2 značilnosti in izpis besedila ali 2 značilnosti in poimenovanje	2 točki
	2 značilnosti ali 1 značilnost in poimenovanje ali	1 točka
	1 značilnost in izpis besedila	

B) Opis eksperimenta:

Raziskati želimo, kako navzočnost ljudi v avtomobilu vpliva na kakovost vožnje.

Za raziskavo uporabimo računalniški simulator vožnje z avtomobilom. V obeh skupinah se vozijo po enako nevarnem vozišču, kjer je na cesti veliko opozoril in drugih udeležencev prometa. Vozniki so opozorjeni na upoštevanje vseh pravil varne vožnje, ker se sproti merijo vsi prekrški. V eksperimentalni skupini skupaj z voznikom sedijo še drugi potniki, ki se z njim pogovarjajo. V kontrolni skupini se sopotniki z voznikom ne pogovarjajo.

Poimenovanje obeh skupin:
eksperimentalna in kontrolna skupina.

Utemeljitev, zakaj uporabimo v eksperimentu dve skupini:

- zaradi ugotavljanja razlik v kakovosti vožnje med skupinama,
- zaradi kontrole dejavnikov,
- eksperimentalna skupina je tista, na katero deluje pogoj, katerega vpliv nas zanima; s kontrolno skupino ugotavljamo, ali bi se vedenje, ki ga proučujemo, v vsakem primeru pojavilo.

OPOMBA: Zadostuje 1 utemeljitev.

4. raven:	opis eksperimenta, 2 poimenovanji, 1 utemeljitev	4 točke
	opis eksperimenta, 1 poimenovanje, 1 utemeljitev	3 točke
3. raven:	opis eksperimenta, 2 poimenovanji ali opis eksperimenta, 1 utemeljitev	2 točki
	opis eksperimenta ali 2 poimenovanji	1 točka

C) Presoja prednosti s pojasnitvami, npr.:

- ugotavlja vzročno-posledične odnose, česar druge metode ne omogočajo,
- strogo nadzorovan postopek, ki omogoča ponovitve drugih raziskovalcev,
- objektivna metoda, saj omogoča nadzor nad motečimi spremenljivkami,
- raziskovalci lahko sami sprožijo pojav, ki ga raziskujejo, kar omogoča natančnejše merjenje,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

Presoja pomanjkljivosti s pojasnitvami, npr.:

- vseh pojavov ni mogoče eksperimentalno raziskati, ker ne bi bilo etično,
- problem je posplošitev ugotovitev iz laboratorijskih okoliščin v naravne, ker so laboratorijske okoliščine lahko bistveno drugačne od resničnega življenja,
- rezultati so lahko prirejeni, če je pričakovanje eksperimentatorja tako veliko, da pristransko vpliva na potek eksperimenta in posredno na rezultate,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	3 presoje s pojasnitvami (vključujejo prednosti in pomanjkljivosti)	4 točke
	3 presoje, 2 pojasnjeni (vključujejo prednosti in pomanjkljivosti)	3 točke
5. raven:	2 presoji s pojasnitvama (ne glede na prednosti in pomanjkljivosti)	2 točki
	ali 3 presoje	
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1 točka

3. NALOGA

A) Poimenovanje: modelno učenje (učenje s posnemanjem)**Opis:**

opazujemo model, pozorni smo na njegovo vedenje, vedenje usvojimo in ob primerni priložnosti posnemamo;
modelno učenje je vrsta učenja, pri katerem se vedenja naučimo le z opazovanjem modela.

OPOMBA: Če kandidat navede elemente modelnega učenja (pozornost, zapomnitev, izvajanje, motivacija), to upoštevamo kot ustrezen opis.

Psiholog, ki je proučeval modelno učenje: A. Bandura.

2. raven: poimenovanje, opis in navedba psihologa 3 točke

1. raven: poimenovanje in opis **ali** poimenovanje in navedba psihologa 2 točki
ali opis in navedba psihologa

poimenovanje **ali** pomanjkljiv opis **ali** navedba psihologa 1 točka

OPOMBA: Opis je pomanjkljiv, če kandidat opiše modelno učenje kot učenje s posnemanjem.

B) Dejavniki, ki pri mladostniku povečajo verjetnost, da bi želel biti podoben svojemu vzorniku, s pojasnitvami, npr.:

- **značilnosti mladostnika:** mladostnik, ki še nima oblikovane svoje identitete ali npr. ni zadovoljen s seboj, nima samozaupanja ..., bo prej želel biti podoben komu drugemu;
- **podobnost modela mladostniku:** čim bolj je model podoben mladostniku po starosti, zunanosti, spolu, temperamentu, vedenju ..., lažje se bo mladostnik z njim identificiral in hitreje bo posnemal njegovo vedenje;
- **posledice, ki jih ima za model njegovo vedenje:** če je bil model za neko vedenje nagrajen, deležen spoštovanja drugih ..., je večja verjetnost, da bo mladostnik posnemal njegovo vedenje;
- **opaznost modelovega vedenja:** če je modelovo vedenje zelo opazno ter pritegne pozornost mladostnikov in odobravanje družbe, je večja verjetnost posnemanja;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

OPOMBA: Če kandidat navaja različne značilnosti modela (starost, spol ...) in jih ne naveže na mladostnika, se odgovor oceni na nižji ravni.

4. raven: navedba in pojasnitev 3 dejavnikov 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti pojasnitev posameznega dejavnika.

3. raven: navedba in pojasnitev 2 dejavnikov 2 točki

navedba in pojasnitev 1 dejavnika **ali** navedba 2 dejavnikov 1 točka

C) Presoja pozitivnih vplivov nogometnih vzornikov na mlade nogometaše z utemeljitvami, npr.:

- **so dober zgled ustreznega vedenja**, npr. kažejo uspešne tehnike preigravanja, streljanja na gol ...,
- **prikazujejo zdrav način preživljanja prostega časa**, npr. spodbujajo k športu, rekreaciji, gibanju ...,
- **kažejo načine druženja skozi interesne dejavnosti in hobije**, saj npr. pri skupinskih športih med igro poteka socialna interakcija, prav tako se vzpostavljajo socialni odnosi med ogrevanjem, pred igro in po njej ...,
- **prikazujejo in reklamirajo zdravo življenje in prehranjevanje**, saj npr. športniki ne smejo uživati drog, če ne, jih klubi izločijo, če ne skrbijo za ustrezno prehrano in moč, ne morejo uspešno igrati,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

Presoja negativnih vplivov nogometnih vzornikov na mlade nogometaše z utemeljitvami, npr.:

- **lahko so zgled neustreznega reševanja konfliktov**, npr. kažejo fizično in verbalno agresivno vedenje v primerih, ko naletijo na ovire, in mladi to posnemajo,
- **so izgovor in spodbuda za nezdravo preživljanje prostega časa**, npr. spodbujajo k posedanju pred televizijo za ogled tekme zvezdnikov doma ali v baru namesto h gibanju v naravi,
- **prikazujejo in reklamirajo nezdravo prehranjevanje**, npr. ko v reklami kažejo, kako jedo čips in pijejo gazirane pijače,
- **so zgled za asocialne oblike vedenja**, npr. ko kažejo delikventno vedenje, odvisnosti ...,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	4 presoje s pojasnitvami (vključena 2 pozitivna in 2 negativna vpliva)	4 točke
	3 presoje s pojasnitvami (vključeni pozitivni in negativni vplivi)	3 točke
5. raven:	2 presoji s pojasnitvama (ne glede na vrsto vpliva) ali 3 presoje	2 točki
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1 točka

4. NALOGA

A) **Opredelitvi:**

- **prosocialno vedenje:** vedenje, ki ga družba pozitivno vrednoti, v ospredje so postavljene potrebe in koristi drugih; vsako vedenje, ki je naravnano na dajanje pomoči drugim, v iskanje koristi drugih in/ali v zadovoljevanje potreb drugih ljudi,
- **proindividualno vedenje:** vedenje, v ospredju katerega je posameznik in njegove koristi.

Pravilno poimenovanje: altruistično vedenje

2. raven: obe opredelitvi in pravilno poimenovanje	3 točke
1. raven: obe opredelitvi ali 1 opredelitev in pravilno poimenovanje	2 točki
1 opredelitev ali pravilno poimenovanje	1 točka

B) **Primer asertivnega vedenja v razredu, npr.:**

Pri pregledovanju rezultatov pisnega preizkusa pri kemiji učenka ugotovi, da se je učitelj zmotil pri ocenjevanju njenega testa. Učitelja odločno, a prijazno vpraša: Ali bi lahko še enkrat pogledali in preverili točke, saj menim, da je pri ocenjevanju testa prišlo do napake?

Napoved vpliva asertivnega vedenja mladostnika na odnose s sošolci s pojasnitvami, npr.:

- sošolci spoštujejo dijaka, **ker** odločno pove svoje mnenje in se zna postaviti zase,
- z večino je v dobrih odnosih, **saj** se ne uveljavlja na račun drugih,
- njegovi medosebni odnosi se poslabšajo, **ker** sošolci lahko zaznavajo, da jih ogroža,
- postane manj priljubljen, **saj** se redkeje prilagaja večini in včasih se ne vede tako, kakor sošolci pričakujejo,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

4. raven: primer asertivnega vedenja, 2 napovedi vpliva s pojasnitvama	3–4 točke
OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovora.	
3. raven: primer asertivnega vedenja, 1 napoved vpliva s pojasnitvijo	2 točki
primer asertivnega vedenja ali 1 napoved vpliva s pojasnitvijo	1 točka
ali 2 napovedi vpliva brez pojasnitve	

C) Predlogi načinov spodbujanja prosocialnega vedenja v šoli z utemeljitvami, npr.:

- učitelji nagrajujejo (npr. pohvalijo) dijake, ki se obnašajo prosocialno, **npr.** podkrepljevanje (nagrajevanje) je učinkovit način učenja; dijak se bo pogosteje vedel prosocialno, če bo za tako vedenje nagrajen ...,
- učitelji se pogosto vedejo prosocialno, **npr.** prosocialnega vedenja se dijaki lahko naučijo z modelnim učenjem; posnemali bodo učitelje, ker jih cenijo ali se z njimi identificirajo ...,
- spodbujanje moralnih vrednot in/ali osebnostnih lastnosti, povezanih s prosocialnim vedenjem (npr. empatije, odgovornosti), **npr.** dijaki bodo prej dajali pomoč drugim, če bodo zmožni empatije; če dijaki vrednotijo dobroto in odgovornost, bodo prej pomagali ...,
- učenje konkretnih postopkov pomoči in vedenja v določenih okoliščinah; organizacija tečaja prve pomoči ..., **npr.** če vemo, kako pomagati in imamo izkušnje z dajanjem pomoči, je večja verjetnost, da bomo drugim pomagali ...,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

6. raven:	predlogi 3 načinov spodbujanja prosocialnega vedenja z utemeljitvami	4 točke
	predloga 2 načinov z utemeljitvama	3 točke
5. raven:	predlog 1 načina z utemeljitvijo ali 2 predloga	2 točki
	1 predlog	1 točka